

Občina Škofja Loka z izkušnjami v mednarodnem sodelovanju

(5. del)

Sodelovanje med prijateljskima občinama
Škofja Loka – Zgornja Bela (Obervellach)

Republika Avstrija

Avstrija meri 83.859 km² in ima nekaj več kot osem milijonov prebivalcev. Je zvezna država, razčlenjena na devet zveznih dežel¹. Vsaka zvezna dežela je razdeljena na občine, vseh je 2359. Za izvajanje nalog državne uprave na lokalni ravni so organizirani upravni okraji. Okraj Špital ob Dravi je razdeljen na 33 občin, od katerih so tri mesta (mestne občine), enaindvajset manjših občin in devet trških občin. Med trške občine sodi tudi Zgornja Bela (Obervellach).

Zgornja Bela (Obervellach)

Zgornja Bela (Obervellach) v koroški dolini Möll je prijateljsko mesto z Občino Škofja Loka že od leta 1997. Ime Vellach je bilo prvič omenjeno v darilni listini že pred več kot tisoč leti. Listina ni datirana, izvira pa iz časa brižinskega škofa Abrahama (957–993), ki je v last dobil cerkev s pripadajočimi posestvi. Območje leži na robu špitalskega okrožja in je vključeno v naravni park Visoke Ture/Hohe Tauern. Dolina reke Mele² (Mölltal) leži med gorskima skupinama Sonnblick in Občina Zgornja Bela/Obervellach: <http://www.obervellach.at/>

- 1 Gradiščanska, Koroška, Spodnja Avstrija, Zgornja Avstrija, Salzburg, Štajerska, Tirolska, Berška (Predarlška), Dunaj.
- 2 Mela (Möll) izvira iz vznožja Velikega Kleka (Grossglockner), je 80 km dolga in se pri kraju Möllbrücke izliva v Dravo.

Dolina reke Mele (Mölltal) z Občino Zgornja Bela (Obervellach).

Reißeck na severu ter skupinama Schober in Kreuzeck na jugu. Največja naselja so Sveta Kri (Heiligenblut), Winklern in Zgornja Bela (Obervellach).

Občina Zgornja Bela je kakor Škofja Loka pobratena z mestom Freising na Bavarskem in prijateljuje z osmimi občinami³, med njimi tudi z našim mestom. Obe občini predstavljata območja, ki so nekoč sestavljala freisinško posest. Ob praznovanju 60-letnice delovanja Muzejskega društva Škofja Loka je bila leta 1997 v Škofji Loki postavljena razstava z naslovom Zamorc s krono⁴ (nato še petkrat v

- 3 Partnerska mesta: Budimpešta (15. okraj), Dilbeek, Freising, Hemer, Kreuzau, Muggia, Seltz, Škofja Loka.
- 4 »Na njej naj bi bili s skromnimi elementi čim bolj enotno predstavljeni tisti kraji, ki so bili v zgodovini deležni podobne usode kot Škofja Loka – bili so posest freisinške škofije. Vsak kraj naj bi bil prestavljen čim bolj enotno z naslednjimi sestavinami: grbom, staro in novo panoramo, z mestnim detaljom, krajevno značilnostjo, kopijo podelilne listine ter opisom zgodovine in sedanosti v obsegu ene tipkane strani. Vabilo je bilo poslano predstavnikom vseh tistih krajev, za katere smo sklepali, da izpolnjujejo edini pogoj: določen čas do leta 1803 so bili del posesti freisinške škofije. Vabilo smo poslali na naslednje naslove: Ardagger, Asbach - Altomünster, Bruck a. d. Leitha, Buch am Buchrain, Burgrain-Markt Isen, Dovje, Ebersdorf-Mampasberg, Eching, Eisenhofen - Erdweg, Eitting, Erching, Euratsfeld, Fahrenzhausen, Farchant, Freising, Garmisch - Partenkirchen, Gostling a. d. Ybbs, Gräfelding, Groß Enzersdorf, Hollenburg bei Krems, Hummel - Langenbach, Innichen, Isen, Ismaning, Jetzendorf, Katsch a. d. Mur, Kopfsburg, Klevevž, Krün, Kuens, Maria Wörth, Marzling, Massenhausen, Mittenwald, Neuhofen a. d. Ybbs, **Obervellach**, Oberwölz, Ollern - Sieghartskirchen, Pastetten, Pieve di Cadore, Randegg, Rothenfels, Rudelzhausen, Sachsengang, St. Peter am Kammersberg, St. Peter

Sloveniji in v nemški izvedbi štirikrat v tujini). Peter Hawlina, avtor razstave, je zapisal: »Zbirka grbov naj bi dramila zanimanje za zgodovino in željo po spoznavanju krajev, s katerimi nas je v zgodovini vezala skupna usoda. Predstavljeni grbi so krajevni ali občinski simboli. Med temi kraji, ki ležijo ozemeljsko raztreseni po današnji Nemčiji, Avstriji, Italiji in Sloveniji, torej v prostoru, ki je znan pod skupnim imenom Alpe - Jadran, ni kakih tesnejših povezav in ne tvorijo neke organizirane združbe. Vseeno pa imajo nekaj skupnega: v zgodovini so bili daljši ali krajši čas posest škofije v Freisingu na Bavarskem.« K sodelovanju pri tem projektu je bila leta 1997 povabljena tudi Občina Zgornja Bela.

Na partnerske občine opozarja steber sredi mesta, z vklesanimi grbi vseh občin, med katerimi je tudi škofjeloški. Ob slovesnem odprtju spominskega stebra z grbi partnerskih občin sta se slovesnosti (16. maja 2007) na glavnem trgu Občine Zgornja Bela udeležila tudi člana škofjeloške Komisije za mednarodno sodelovanje in partnerstva. V kulturnem programu je sodelovala plesna skupina Lonca. Ob odprtju je v svojem nagovoru dr. Wilhelm Pacher, župan Občine Zgornja Bela, še posebej poudaril pomen evropske ideje sodelovanja in gospodarskih turističnih »pretokov« ljudi, saj občina z 2 500 prebivalci kar precejšen prihodek ustvari s turizmom. Srečanje je bilo posvečeno tudi praznovanju 50. obletnice Evropske unije⁵, na srednjeveških delavnicah pa so se predstavile skupine iz vseh povabljenih mest. Še istega leta je v okviru občinskega praznovanja župan dr. Wilhelm Pacher obiskal Škofjo Loko.

Oktober 2007 so se v okviru praznika jeseni v koroški občini na glavnem mestnem trgu predstavili člani Folklorne skupine Škofja Loka. Na stojnici so obiskovalci lahko spoznavali tipične kuliranične dobrote iz Škofjeloškega hribovja. Na pobudo Občine Škofja Loka je bilo organizirano tudi srečanje z ravnateljem osnovne šole v Zgornji Beli dr. Carlom Notdurterjem in županom dr. Wilhelmom Pacherjem, kjer so potekali prvi pogovori o sodelovanju med osnovnimi šolami.

Povorka je sestavni del praznika jeseni, t. i. Zahvalnega dne v Zgornji Beli (Obervellach), oktober 2007.

im Holz-Lendorf, Steinkirchen, Škofja Loka, Tölz, Ulmerfeld a. d. Ybbs, Unterföhring, Waidhofen a. d. Ybbs, Wallgau, Walpertskirchen - Wörth, Weißenkirchen/Wachau, Werdenfels, Wippenhausen-Burghausen, Zeilhofen in Zolling«, je zapisal Peter Hawlina.

50. obletnico Evropske unije štejemo od podpisa Rimske pogodbe, 25. marca 1957. Ta pogodba vključuje Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za jedrsko energijo (Euratom) in Pogodbo o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS), ki je omogočila skupni trg, uresničevanje prostega pretoka delavcev, blaga, storitev in kapitala.

Zaradi vse večjega zanimanja za pouk nemščine so se februarja 2008 srečali občinski predstavniki obeh občin in ravnatelji škofjeloških osnovnih šol, da bi se dogovorili o vzajemnem sodelovanju ter izmenjavi med loškimi in avstrijskimi osnovnošolci iz Zgornje Bele. Projekt je bil namenjen medsebojnemu spoznavanju učencev z različnih jezikovnih območij, vanj so bili vključeni tudi mentorji, učitelji in ravnatelji sodelujočih šol. Maja 2008 je stekla prva izmenjava, šest avstrijskih osnovnošolcev je obiskalo škofjeloške osnovne šole, škofjeloški osnovnošolci pa so svoje vrstnike obiskali septembra istega leta. Za loške učence je bilo sodelovanje z Zgornjo Belo zanimivo predvsem zaradi izpopolnjevanja nemščine. Iz vsake škofjeloške osnovne šole sta pri izmenjavi sodelovala dva učenca 8. razreda, ki sta za enega od izbirnih predmetov izbrala nemški jezik. Mladi gostje so sodelovali pri pouku, se udeleževali ur nemščine, sodelovali pri drugih šolskih dejavnostih in gostovali pri svojih vrstnikih. Poleg pouka nemščine so v program uvrstili še ogled avstrijskega narodnega parka Visoke Ture in Grossglocknerja (Velik Klek). Srečanja sta se poleg občinskih predstavnikov udeležila tudi takratni ravnatelj OŠ Škofja Loka-Mesto Marko Primožič in ravnateljica OŠ Cvetko Golar mag. Karla Krajnik.

Oktobra 2008 so se na prazniku jeseni spet predstavili člani Folklorne skupine Škofja Loka, se zahvalili za dobro letino in uspešne posle ter po mestu organizirali povorko. Že dva tedna kasneje je skupina upokojencev, pod vodstvom nekdanjega župana Zgornje Bele Josefa Mölchla in Astrid Bacher, obiskala Škofjo Loko in si ogledali njene znamenitosti.

Vsako leto od 2008 do 2012 so na prazniku jeseni škofjeloške barve zastopali občinski predstavniki, predstavniki škofjeloške folklorne skupine, društvo Rovtarji in predstavnice društva podeželskih žena. Prav tako vsako leto od 30 do 40 ljudi iz Zgornje Bele pod vodstvom župana dr. Wilhelma Pacherja v času srednjeveških dnevo (zadnji teden v juniju) obiše Škofjo Loko.

Suha špaga z županom mag. Mihom Ješetom, na prazniku jeseni v Zgornji Beli, 2012.

Leta 2012 je bila Občina Zgornja Bela s strani škofjeloške občine kot partner povabljena k projektu »Kulturna dediščina: kot priložnost za aktivno staranje«. Junija 2012 so predstavniki avstrijske občine skupaj z ostalimi devetimi partnerji⁶ sodelovali na tridnevnem mednarodnem posvetu. Naslednja srečanja so predvidena junija in oktobra 2013. K projektu smo poleg ostalih partnerjev povabili tudi Občino Innichen, ki bo prav gotovo predstavila nove možnosti za sodelovanje z nekdanjimi območji freisinške posesti.

V začetku oktobra 2012 je dvajset članov škofjeloškega društva Rovtarji, godcev Suhe špage, mojstrov smučanja ter kolesarjenja po starem, pod vodstvom župana mag. Miha Ješeta, obiskalo prijateljsko občino in sodelovalo na tradicionalnem prazniku.

Ob zaključku se pridružujem besedam Petra Hawline, ko je ob odprtju razstave Zamorc s krono (1997) zapisal: » ... Eno od sporočil razstave je v tem, da smo bili glede tega izenačeni z vsemi ostalimi kraji, ki leže danes v Avstriji, Italiji, Nemčiji in Sloveniji in nekaj malega tudi v današnji Hrvaški. Danes noben od omenjenih krajev ni več v ozemeljskem ali drugačnem razmerju podrejen freisinški škofiji, večina pa se svoje zgodovine zaveda. S tem se zaveda, da nas še po skoraj dvesto letih nekoliko povezuje zgodovinski spomin. Vzpostavljanje prijateljskih stikov med temi kraji se je dokazovalo v preteklosti in nam je odprto tudi v bodoče. Odpira nam priložnosti, ki smo jih sposobni ali jih nismo sposobni izkoristiti. Ne nalaga nam obveznosti, če nam ni do povezav.«

Smučarski center doline Molltal - Zgornja Bela (Obervellach) v Avstriji prav gotovo predstavlja nov izziv za razvijanje nadaljnjih idej in možnosti za projektno sodelovanje na gospodarsko-turističnem ter kulturnem področju.

VIRI IN LITERATURA:

Budja, Aleš; Kocbek, Mihael: Teritorialne členitve v državah članicah Evropske unije.

V: *Lex Localis*, Maribor : Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila, 2008, str. 1-30.

Grafenauer, Božo: Lokalna samouprava v Avstriji – občinska ureditev v deželi Koroški.

V: *Lex localis*, letnik II, številka 1, 2004, str. 49.

Hawlina, Peter: Loka in zamorc s krono. V: *Loški razgledi* 44, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1997, str. 151-167.

Ločani na koroški Zgornji Beli, *Loški glas*, 30. 10. 2012, str. 3.

Pasijoni v Evropi – Bogata dediščina za prihodnost. V: *Pasijonski doneski*, 2011/6, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 2011.

http://www.skofjaloka.si/default.aspx?Tip=1551651&KeyID=248&Naslov=SEN_-_ACT:_Starejsi_v_akciji_2012-2013

6 Partnerska mesta: Freising, Maasmechelen, Medicina, Tabor, Innichen, Lepoglava, Železniki, Žiri, Gorenja vas - Poljane, Zgornja Bela, Museo Castello del Buonconsiglio - Trento, Fakulteta za turistične študije Turistica, Mediteranski inštitut za raziskave v turizmu.